

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คุณภาพการศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญกับทุก ๆ คนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ในการจัดการศึกษาต้องให้มีคุณภาพมีกลไกการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเปิดเผยผลการดำเนินงานต่อสาธารณชนเพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ปกครองชุมชน และสังคมว่าการดำเนินของสถานศึกษาตามพันธกิจที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้นจะให้ผลผลิตทางการศึกษา ที่มีคุณภาพนั้นตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยส่วนที่ 8 สิทธิและเสรีภาพในการศึกษามาตรา 49 บัญญัติว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายผู้ยากไร้ผู้พิการหรือทุพพลภาพหรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่นและในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐส่วนที่ 4 แนวนโยบายด้านศาสนาสังคมการสาธารณสุขการศึกษาและวัฒนธรรมมาตรา 80 ได้บัญญัติไว้ว่ารัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคมการสาธารณสุขการศึกษาและวัฒนธรรมดังต่อไปนี้ในมาตรา 80 (3) โดยได้บัญญัติว่าพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา ในทุกระดับทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมจัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติกฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกรวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทยมีระเบียบวินัยค่านึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550, น. 23-24)

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบมีคุณภาพตามมาตรฐานนักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาทุกแห่งมีความรู้ ความสามารถมีทักษะและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนดตั้งนั้นผู้เรียนจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่สถานศึกษาในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีคุณภาพตามที่คาดหวังกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาในปัจจุบันและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ได้กำหนดไว้ชัดเจนในหมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาโดยจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษามาตรา 47 ให้มีการประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในทุกระดับประกอบด้วยการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอกมาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่จะต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในมาตรา 49 กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปีและความจำเป็นในการประกันคุณภาพการศึกษาเกิดจากเหตุผลที่สำคัญที่เกิดจากกระแสเรียกร้องของสังคมที่ต้องการให้ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาได้ทบทวนระบบการจัดการศึกษาใหม่เพราะที่ผ่านมานั้นการจัดการศึกษาของสถานศึกษายังไม่สามารถสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนสังคมและประเทศชาติได้จึงตระหนักถึงสภาพปัญหาดังกล่าวเป็นอย่างตึงนอกจากนี้ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ความเจริญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศได้มีผลกระทบต่อประเทศไทยโดยตรงเมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจสังคมได้คาดหวังให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้สามารถกลับมาแข่งขันกับนานาชาติได้ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) โดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัยตลอดชีวิตเริ่มตั้งแต่วัยเด็กให้มีความรู้พื้นฐานเข้มแข็งมีทักษะชีวิตพัฒนาสมรรถนะทักษะของกำลังแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการพร้อมก้าวสู่โลกของการทำงานและการแข่งขันอย่างมีคุณภาพสร้างและพัฒนากำลังคนที่เป็นเลิศโดยเฉพาะในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ความรู้ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจัดการองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้สมัยใหม่ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงประเทศสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจัดให้มีมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติและการประกันคุณภาพการศึกษาในส่วนรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) ซึ่งมีวิสัยทัศน์คือคนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพและมีเป้าหมายภายในปี 2561 มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบคือคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทยพัฒนาผู้เรียนสถานศึกษาแหล่งเรียนรู้สภาพแวดล้อมหลักสูตรและเนื้อหาพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่าสามารถดึงดูดคนเก่งดีและมีใจรักมาเป็นครูคณาจารย์ได้อย่างยั่งยืนภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554, เว็บไซต์)

การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งยังเป็นการป้องกันการจัดการศึกษาที่ด้อยคุณภาพเป็นการสร้างสรรค์

การศึกษาให้เป็นกลไกที่มีพลังในการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพสูงยิ่งขึ้นซึ่งโลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาต้องเตรียมพร้อมที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายต่อคุณภาพของบุคลากร ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎหมายนั้นพบว่ายังมีปัญหาอุปสรรคหลายประการได้แก่ ความเข้าใจและความร่วมมือของบุคลากรในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยังเข้าใจไม่ตรงกันและยังไม่ให้ความร่วมมืออย่างเพียงพอการฝึกอบรมครูผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาคุณภาพภายในและเตรียมรับการประกันคุณภาพภายนอกยังไม่ครอบคลุมการประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงยังไม่เชื่อมโยงเพียงพอเป็นการประสานงานเพียงเป็นพิธีเท่านั้นดังจะเห็นได้จากการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการประกันคุณภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของแต่ละหน่วยงานมีปัญหาด้านเอกภาพและเอกลักษณ์ที่ต้องมีการปรับให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกันมากขึ้นและการนำผลการประกันคุณภาพภายในไปใช้และการเผยแพร่ผลต่อสาธารณชนยังกระทำจำกัดและไม่เห็นผลเป็นรูปธรรม (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2546, น. 48) สอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวาณิช (2543, น. 53) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2546, น. 56) ซึ่งได้ติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาพบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพสถานศึกษาส่วนใหญ่จะประเมินตนเองไม่เป็นระบบและยังไม่ได้นำผลการประเมินไปใช้ในการบริหารพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาเท่าที่ควรครูอาจารย์เห็นว่าเป็นการเพิ่มภาระงานและให้ความร่วมมือไม่เต็มที่

การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 ตามนโยบายและแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 มีเจตนารมณ์ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามพันธกิจของกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและการบริหารจัดการให้ได้ผลผลิตและผลลัพธ์ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาระดับพื้นฐานตามเกณฑ์มาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งในนโยบายข้อที่ 1 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกหน่วยงานในสังกัดดำเนินการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานคือมีการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของหน่วยงานมีการประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้กระบวนการ PDCA ตั้งแต่การวางแผนการดำเนินการตามแผนการตรวจสอบประเมินผลและการปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายมีกระบวนการบริหารจัดการพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาภายในอย่างต่อเนื่องมีระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่สนับสนุนและส่งเสริมการให้ความรู้และพัฒนาทักษะด้านการประกันคุณภาพ

การศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษาอย่างทั่วถึงมีระบบและกลไกส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสิ่งสำคัญคือทุกหน่วยงานที่จัดการศึกษาต้องมีระบบและกลไกที่ส่งเสริมให้นำกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้กับกิจกรรมของสถานศึกษาโดยให้เชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด (ประกาศกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 16 มิถุนายน, 2557) เรื่องการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 ที่ผ่านมาได้ดำเนินการพัฒนาตามประกาศของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงานได้แก่การควบคุมคุณภาพการตรวจสอบคุณภาพและการประเมินคุณภาพให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิตหรือผลลัพธ์ (Output/Outcome) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของระบบและกระบวนการบริหารการศึกษาซึ่งกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 ได้ดำเนินการให้โรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 ได้พัฒนาระบบและมาตรฐานคุณภาพเพื่อมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกหน่วยงานทั้งระดับบริหารจนถึงระดับปฏิบัติการและระดับบุคคลในการร่วมมือกันผลักดันการประกันคุณภาพเพื่อสร้างและผลิตนักเรียนนักศึกษาทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณภาพออกสู่สังคมและเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชาติไทยในเวทีโลกต่อไป

และจากผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพทั่วไปของการนิเทศภายในสถานศึกษาของกลุ่ม 12 พบว่า 1) กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนโดยส่วนใหญ่การดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอนแต่กระบวนการยังขาดการประสานงานและการนัดหมายจากบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งการนิเทศควรเป็นการกำกับ ติดตามการปฏิบัติ การนิเทศภายในควรให้มีความต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ควรมียุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมกิจกรรมด้านการเรียนรู้แบบบูรณาการพร้อมทั้งการเยี่ยมชั้นเรียน และการสังเกตการสอน 2) ปัญหาอุปสรรคและวิธีการแก้ไขในการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า ยังไม่มีการสร้างความเข้าใจในการนิเทศ ขาดการประชุมเชิงปฏิบัติการในการอบรม สัมมนาให้ความรู้เพื่อฝึกทักษะผู้นิเทศ ตามสาขาวิชาต่าง ๆ หรือแนวปฏิบัติที่ดีในการปฏิบัติด้านการจัดการเรียนการสอนระบบการนิเทศภายในของโรงเรียนไม่เป็นระบบ ขาดการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของคณะครูในการนิเทศครูผู้ปฏิบัติการนิเทศภายในไม่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องนิเทศภายในขาดความมั่นใจ ทำให้การดำเนินการนิเทศไม่เป็นระบบไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ขาดการวางแผนการนิเทศร่วมกันระหว่างผู้บริหารและคณะครู เครื่องมือการนิเทศไม่ได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ไม่ได้กำหนดเครื่องมือวัดผลการปฏิบัติงานไม่มีการรายงานผลเพื่อการปรับปรุงและพัฒนางาน ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ 3) การพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนควรมีการจัดระบบการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และดำเนินการอย่างจริงจังเพราะจะทำให้ครูมีความ

กระตือรือร้นในการปฏิบัติงานมากขึ้น และควรมีการวางแผนและกำหนดทางเลือก โดยการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้บุคลากรทุกคนเข้าใจระบบ 4) จัดให้มีการสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนของครูทุกปีการศึกษาหรือทุกภาคการศึกษา สถานศึกษาควรมีการสำรวจ พร้อมทั้งวิเคราะห์สภาพปัญหาเพื่อหาแนวทางการแก้ไขระบบการนิเทศให้มีประสิทธิภาพและมีความต่อเนื่อง และดำเนินการอย่างจริงจัง เพราะสภาพความเป็นจริงกับปัญหาที่ประสบอยู่ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนไม่สะท้อนข้อมูลที่เป็นจริงการวางแผนการนิเทศไม่สามารถปฏิบัติตามแผนได้ทุกชั้นตอน เพราะมีข้อจำกัดหลาย ๆ ประการผู้รับการนิเทศบางคนไม่ยอมรับฟังข้อเสนอแนะของผู้รับการนิเทศทำให้ผู้รับการนิเทศขาดความมั่นใจหลังการนิเทศภายใน ไม่ได้นำเอาผลการประเมิน ผลการนิเทศไปรายงานให้คณะครูทราบ และไม่นำผลมาปรับปรุง และพัฒนาการทำงาน

การประเมินคุณภาพภายในตามสภาพการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 ก็ประสบปัญหา อาทิจากการติดตามผลการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 พบว่าจากการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 ประจำปีการศึกษา 2557 และ 2558 คณะกรรมการประเมินได้สรุปชี้จุดที่ควรพัฒนาคือขาดการติดตามประเมินผลขาดการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบและการสร้างความตระหนักความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานการประเมินและระบบการบริหารจัดการจำเป็นต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนระบบกลไกการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ชัดเจนตลอดจนการกำกับติดตามมีการประเมินกลไกที่เกี่ยวข้องกับการประเมินทุกมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในด้านการประกันคุณภาพจำเป็นต้องให้บุคลากรทุกระดับให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพและมีผู้รับผิดชอบตรวจสอบคุณภาพอย่างเป็นระบบและมีความชัดเจน

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานการนิเทศมีความสำคัญและจำเป็นเพราะการจัดการศึกษาทุกระดับเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่ง สำหรับผู้รับผิดชอบทางการศึกษา และเพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แมวจะมีครูที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาสู่ระบบการศึกษา ก็ยังมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยผู้อื่นเข้ามาช่วยเหลือแนะนำการนิเทศจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษาได้การนิเทศจึงมีความจำเป็นต่อการจัดศึกษาด้วยเหตุผลที่ว่ามีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) เช่น การเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรเป็นสังคมอุตสาหกรรม การปรับหลักสูตร การปรับวิธีการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ครูต้องติดตามให้มีความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จึงต้องนำการนิเทศเข้ามาช่วยทางด้านมาตรฐานการศึกษาต้องอาศัยผู้ชำนาญมีความรู้ความสามารถช่วยนิเทศให้ความรู้แก่ครูประจำการให้ครูมีความรู้ที่ทันสมัย

แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพศึกษานิเทศก์ควรมีพฤติกรรมการเป็นผู้นำทางวิชาการการนิเทศการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นทั้งนี้เนื่องจากการนิเทศการศึกษาจะเป็นตัวกระตุ้นส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการเรียนการสอนซึ่งจะนำไปสู่สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนในที่สุดสอดคล้องกับผลงานวิจัยของประภาส ไชยมี (2546, น. 26), วิเชียร วรรณีย์ (2547, น. 113) และกมล โกมุทพงษ์ (2547, น. 207) พบว่า การพัฒนาการนิเทศทำให้ครูปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่สอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญนักเรียนมีความสุขกับการเรียนครูมีการเตรียมความพร้อมเพื่อสอนและมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นสมกับที่เป็นครูมืออาชีพในปัจจุบันมีโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 ส่วนใหญ่มีคุณภาพค่อนข้างต่ำเมื่อพิจารณาจาก 1) ผลการประเมินภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) จากสมศ. ระดับปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 ไม่ผ่านการรับรอง 3 โรงเรียนจากโรงเรียนทั้งหมด (คิดเป็นร้อยละ 9.09) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 ไม่ผ่านการรับรอง 4 โรงเรียนจากโรงเรียนทั้งหมด (คิดเป็นร้อยละ 33.33) 2) จากผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2558 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลการทดสอบต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของระดับประเทศเฉลี่ยทุกวิชาและชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการทดสอบต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของระดับประเทศทุกวิชา ยกเว้นวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา

จากความสำคัญและปัญหาในการประเมินคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 ทำให้ผู้วิจัยสนใจการพัฒนาารูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีลักษณะของความร่วมมือกันคือรูปแบบการประเมินเหล่านี้มีความเหมาะสมที่จะนำมาประยุกต์ใช้ร่วมในกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นความเป็นอัตลักษณ์ของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12

1.2 คำถามการวิจัย

รูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เหมาะสมกับโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 ควรเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12

1.3.2 เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาารูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 ครั้งนี้ มีขอบเขตการดำเนินการ ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ รูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพไว้ 8 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2) มาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา 3) แผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 4) การดำเนินงานตามแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพการศึกษา 7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี 8) การผดุงการประกันคุณภาพการศึกษา

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากร

1.4.2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ศึกษาในเทศก์ในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12

1.4.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ศึกษาในเทศก์ในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 จำนวน 17 คน

กลุ่มเป้าหมายในการใช้รูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 คือ ศึกษาในเทศก์ จำนวน 17 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่มตามประสบการณ์การนิเทศ คือ มาก ปานกลาง น้อย

1.4.2.3 ระยะเวลาที่ดำเนินการระหว่าง 1 พฤษภาคม 2559-31 มีนาคม 2560

1.4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

1.4.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การพัฒนารูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12

1) คุณภาพของรูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12

2) ผลการใช้รูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12

1.4.3.2 ตัวแปรตาม คือ ผลการใช้รูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 ประกอบด้วย

1) ผลการทดสอบความรู้หลังการใช้รูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12

2) ความพึงพอใจในรูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

“รูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา” หมายถึง กระบวนการขั้นตอน การกำหนดโครงสร้างที่เป็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในการนิเทศการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 โดยการสังเคราะห์จาก วิธีการนิเทศการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาซึ่งได้รูปแบบประกอบด้วย 3 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การประชุม

ขั้นที่ 1 การประชุม ร่วมศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา (Co-Searching and Analyzing) หมายถึง การศึกษาข้อมูลสภาพจริง และวิเคราะห์ปัญหาในองค์การรอบด้าน ทั้งจุดเด่นและจุดด้อย เพื่อกำหนดแนวทางระดมพลังสมอง ระดมความคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด แก่ไข โดยเชื่อมโยงประสบการณ์

ขั้นตอนที่ 2 การอบรม มี 3 ชั้น ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ร่วมสร้างความรู้และความตระหนัก (Co- Knowledge and Building Awareness) หมายถึง การรวมคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาสร้างเป็นพลังกลุ่ม พลังใจ เพื่อสร้างความเข้าใจให้ทุกคนเห็นความสำคัญของเรื่องต่าง ๆ ที่จะพัฒนารับรู้บทบาทหน้าที่ของแต่ละคน ยินยอมพร้อมใจพัฒนางานส่งผลกระทบโดยตรงต่อตนเอง และองค์การ

ขั้นที่ 2 ร่วมกำหนดเป้าหมาย (Co-Perception for Targets) หมายถึง การร่วมกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงานของตนเองที่มีต่อการพัฒนางานของแต่ละคน เป็นของโรงเรียน

ขั้นที่ 3 ร่วมสร้างทีมงาน (Co- Building Team and Networks) หมายถึง การร่วมกันกำหนดกิจกรรม งานโครงการ ที่จะพัฒนาให้ได้ตามเป้าหมายกำหนดบทบาทหน้าที่ และแนวปฏิบัติของบุคลากรทุกคนในการดำเนินงานตามกิจกรรม เป็นเครือข่าย หรือเป็นทีม และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ 3 การนิเทศมี 2 ขั้น ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 ร่วมปฏิบัติการนิเทศ (Co-Implementing) หมายถึง การดำเนินงานตามกิจกรรมที่กำหนดให้บรรลุเป้าหมายโดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ขณะปฏิบัติงาน ปรับปรุง พัฒนางานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน และนอกโรงเรียน โดยมุ่งแก้ปัญหาในการนิเทศติดตามผลระหว่างดำเนินงาน

ขั้นที่ 2 ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Co-Organizing Knowledge) หมายถึง การประเมินผลการทำงาน และสรุปผลการดำเนินงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคลากรต่างโรงเรียนนำผลงานที่ประสบความสำเร็จ สรุปรวม บันทึก ถือว่าเป็นความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ที่ผ่านการทดลองพิสูจน์มาแล้ว เตรียมเผยแพร่

“การประกันคุณภาพการศึกษา” หมายถึง กลุ่มของกิจกรรมทางการศึกษาที่ร่วมกันทำหน้าที่ ทั้งที่เกี่ยวข้องกันและอิสระต่อกันอยู่ในลักษณะรวมกันเป็นหน่วยเดียวเพื่อให้เชื่อได้ว่าการจัดการศึกษาจะบรรลุถึงผลลัพธ์ที่คาดหวังอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างต่อเนื่องและมีความยั่งยืนโดยประกอบด้วยการประกันคุณภาพภายในและการประกันคุณภาพภายนอก

“การนิเทศ” หมายถึง การวิเคราะห์และสังเคราะห์รายงานการประเมินที่ผ่านมา และมีการจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ มีกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานในด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ปรับปรุงพัฒนางาน เพื่อพัฒนาคุณภาพงานให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร

“การประกันคุณภาพภายใน” หมายถึง การปฏิบัติของสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 ที่ได้ดำเนินการตามระบบหรือแผนงานที่กำหนดไว้ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและนโยบายการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ทำให้เกิดความมั่นใจว่าได้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามความต้องการของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 และพร้อมที่จะรับการประกันคุณภาพจากภายนอกของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12

“ประสิทธิภาพของรูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12” หมายถึง คุณภาพของรูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 ด้าน

ความรู้ความเข้าใจในการนิเทศ การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษา
ท้องถิ่นที่ 12 จากคู่มือการฝึกอบรม เกณฑ์ประสิทธิภาพของรูปแบบที่ตั้งไว้คือ 80/80

E₁ แทน ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนรู้จากการทำแบบทดสอบท้ายหน่วยการ
เรียนรู้

E₂ แทน ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์การเรียนรู้จากการทำแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม
“โรงเรียน” หมายถึง สถานศึกษาสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 สังกัดกรมส่งเสริมการ
ปกครองท้องถิ่นประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด มีโรงเรียน
ในสังกัด จำนวน 138 โรงเรียน

“ผลการประเมินและติดตามรูปแบบ” หมายถึง ผลสำเร็จจากการใช้รูปแบบการนิเทศในการ
พัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 ซึ่งจะ
ประเมินใน 2 ด้าน

1. ด้านความรู้ความเข้าใจ คือ ศึกษานิเทศก์ในกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 มีความรู้และ
ความเข้าใจในการนิเทศระบบประกันภายในได้อย่างชัดเจน และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการ
เรียนนิเทศระบบประกันคุณภาพภายในได้

2. ด้านความพึงพอใจ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12
มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษา
ท้องถิ่นที่ 12

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

1.6.1 สำหรับครู

ได้รับการเผยแพร่ในชุมชนวิชาการอย่างกว้างขวาง และเป็นรูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการ
ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 ตามข้อกำหนด
ของลักษณะงานทางวิชาการผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศทุกคน หรือหน่วยงานอื่นที่มีลักษณะงานดังกล่าว
สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาวิชาชีพได้

1.6.2 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและครู

- 1.6.2.1 สามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง ทุกเวลา ทุกสถานที่
- 1.6.2.2 นำไปใช้ในการนิเทศภายในได้อย่างเป็นระบบสามารถติดตามประเมินผลได้
- 1.6.2.3 รูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของ
โรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 นี้ผู้นำไปใช้สามารถประเมินตนเองได้ทั้งก่อนการใช้และ

หลังการใช้รูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12

1.6.3 สำหรับศึกษานิเทศก์

1.6.3.1 รูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 นี้มีประสิทธิภาพในการนำไปใช้ในการดำเนินงานนิเทศภายในและภายนอกได้อย่างเป็นรูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 โดยศึกษานิเทศก์ หรือผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศสามารถติดตามประเมินผลจากการใช้คู่มือได้

1.6.3.2 รูปแบบการนิเทศการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นรูปแบบที่มีการสรุปกระบวนการนำไปใช้ได้โดยลดขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อน และสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง

1.6.3.3 รูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 นี้เป็นเอกสารคู่มือที่มีความเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้ในการนิเทศสามารถเผยแพร่และให้ทุกคนที่สนใจนำไปใช้ในการปฏิบัติงานนิเทศได้อย่างบูรณาการ

1.6.3.4 รูปแบบการนิเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 12 นี้ปรากฏเป็นเอกสาร คู่มือที่ผู้นิเทศสามารถนำสู่การวางแผนการนิเทศ การพัฒนางานและการพัฒนารูปแบบในขั้นของการต่อยอดองค์ความรู้ได้

